

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Банківська система

Методичні рекомендації до практичних занять

Укладачі: Марич М.Г., Федішин М.П.

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2026

УДК 336.14
Б 22

Друкується за ухвалою вченої ради
Економічного факультету Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
(протокол № 5 від 10 грудня 2025 року)

Банківська система : метод. реком. до практ. занять /
Б 22 уклад.: М.Г. Марич, М.П. Федішин. Чернівці : Чернівец.
нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2026, 40 с.

Методичні рекомендації до вивчення курсу «Банківська система» призначені для студентів, які вивчають дисципліну «Банківська система» та можуть бути використані як при проведенні аудиторних занять, так і для самостійної роботи студентів. Містять структуру навчальної дисципліни, питання для опитування, тестові завдання, практичні завдання.

Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок».

УДК 336.14

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2026
© Укладачі: Марич М.Г., Федішин М.П. 2026

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ.....	4
Структура змісту навчальної дисципліни.....	5
Розподіл балів, які отримують здобувачі та шкала оцінювання	7
Практичні завдання	
<i>до теми 1:</i> Походження, розвиток і сучасний стан банківської справи.....	8
<i>до теми 2:</i> Центральний банк у банківській системі країни	10
<i>до теми 3:</i> Організаційно-економічні основи діяльності банків.....	12
<i>до теми 4:</i> Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів.....	15
<i>до теми 5:</i> Активні операції комерційних банків. Кредитні операції.....	17
<i>до теми 6:</i> Поняття та система управління ліквідністю банків.....	20
<i>до теми 7:</i> Фінансовий аналіз та звітність діяльності комерційних банків.....	22
<i>до теми 8:</i> Сучасний інструментарій аналізу банків.....	25
<i>до теми 9:</i> Регулювання, нагляд і контроль банківської діяльності.....	27
<i>до теми 10:</i> Основи банківського маркетингу.....	30
<i>до теми 11:</i> Банківський менеджмент.....	32
<i>до теми 12:</i> Фінансовий моніторинг банківської діяльності.....	35
<i>до теми 13:</i> Цифровізація та інклюзія в банківській справі.	37

ВСТУП

Банківська система є важливою складовою інфраструктури ринкової економіки, яка забезпечує рух і перерозподіл суспільних ресурсів у грошовій формі та відіграє ключову роль в організації готівкових і безготівкових розрахунків. Саме комерційні банки виконують функцію залучення тимчасово вільних коштів і трансформації їх у реальний капітал, здійснюючи широкий спектр кредитних, інвестиційних та інших фінансових операцій.

Дисципліна «Банківська система» досліджує процеси становлення, розвитку, функціонування та державного регулювання банківської системи, а також аналізує діяльність її основних елементів — Національного банку України та комерційних банків другого рівня.

Метою вивчення дисципліни є формування цілісної системи знань про теоретико-методологічні, організаційні та правові засади функціонування банківської системи і визначення її ролі в економічному розвитку держави.

Основними завданнями курсу є: засвоєння сутності, функцій і завдань комерційного банку; ознайомлення з методами проведення банківських операцій і надання фінансових послуг; оволодіння принципами організації банківської діяльності; оцінювання кредитоспроможності позичальників і аналіз фінансової стійкості банків.

Об'єктом вивчення дисципліни є банківська система України в умовах формування та розвитку ринкових відносин.

Предметом дослідження — діяльність комерційних банків, пов'язана з виконанням банківських операцій і наданням послуг юридичним та фізичним особам.

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	уся- го	у тому числі					уся- го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Банківська система												
Змістовий модуль 1. Основи банківської справи												
Тема 1. Походження, розвиток і сучасний стан банківської справи	10	2	2	-	-	6	10	2	2	-	-	8
Тема 2. Центральний банк у банківській системі країни	9	2	2	-	-	5	10			-	-	8
Тема 3. Організаційно-економічні основи діяльності банків	9	2	2	-	-	5	10	-	-	-	-	10
Тема 4. Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів	8	2	2	-	-	4	9	2	2	-	-	7
Тема 5. Активні операції комерційних банків. Кредитні операції банків	11	4	4	-	-	3	8			-	-	6
Тема 6. Поняття та система управління ліквідністю банків	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Разом за змістовим модулем 1	55	14	14	-	-	27	55	4	4	-	-	47
Змістовий модуль 2. Особливості банківської діяльності в Україні												
Тема 7. Фінансовий аналіз та звітність діяльності комерційних банків	10	2	2	-	-	6	10	2	-	-	-	9
Тема 8. Сучасний інструментарій аналізу банків	7	2	2	-	-	3	10			-	-	9
Тема 9. Регулювання, нагляд і контроль банківської діяльності	9	2	2	-	-	5	8	-	-	-	-	8
Тема 10. Основи банківського маркетингу	9	2	2	-	-	5	10	-	-	-	-	10
Тема 11. Банківський менеджмент	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8
Тема 12. Фінансовий моніторинг банківської діяльності	8	2	2	-	-	4	8	-	-	-	-	8

Тема 13. Цифровізація та інклюдія в банківській справі	14	4	4	-	-	6	11	2	-	-	-	9
Разом за змістовим модулем 2	65	16	16	-	-	33	65	4	-	-	-	61
Разом годин	120	30	30	-	-	60	120	8	4	-	-	108

Розподіл балів, які отримують здобувачі:

Вид підсумкового контролю: екзамен

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)													Кільк ість балів (екза мен)	Сумар на к-ть балів
Змістовий модуль №1						Змістовий модуль № 2								
Денна форма навчання														
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	40	100
3	3	3	3	3	3	6	6	6	6	6	6	6		
Заочна форма навчання														
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	40	100
15		-	15		-	15		-	-	-		15		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	оцінка (бали)	пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90 – 100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	Добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	Достатньо
незадовільно	FX (35-49)	незадовільно (з можливістю повторного складання)
	F (1-34)	незадовільно (з обов'язковим самостійним опрацюванням освітнього компоненту до перескладання)

Практичне завдання до теми 1: Походження, розвиток і сучасний стан банківської справи

Мета: закріпити знання здобувачів щодо походження, розвитку і сучасного стану банківської справи.

Питання для опитування:

1. Походження, розвиток і сучасний стан банківської справи.
2. Поняття та функції банківської системи.
3. Особливості функціонування сучасних банківських установ.
4. Становлення та розвиток банківської системи України.

Практичне завдання

Завдання 1. Відомо, що:

- станом на 2025 рік в Україні діє близько 60 банків;
- спостерігається тенденція до зменшення кількості установ, але зростає рівень їх капіталізації;
- активно розвиваються дистанційні послуги.

Проаналізуйте основні тенденції розвитку банківської системи України. Визначте, які фактори впливають на скорочення кількості банків.

Відповідь: _____

Завдання 2. Порівняйте банківські системи США, Великої Британії та України за такими критеріями:

- кількість банків;

- роль центрального банку;
- рівень державного регулювання;
- впровадження фінтех-технологій.

Визначте спільні та відмінні риси. Зробіть висновки, які елементи зарубіжного досвіду можуть бути корисними для розвитку банківської системи України.

Тестові завдання:

1. У стародавній Греції банкірів називали:
 - A) міняйлами;
 - B) менсаріями;
 - C) трапезитами;
 - D) немає правильної відповіді.

2. У стародавньому Римі банкірів називали:
 - A) міняйлами;
 - B) менсаріями;
 - C) трапезитами;
 - D) немає правильної відповіді.

3. Де виникли перші банки в сучасному розумінні?
 - A) в Швеції;
 - B) в Київській Русі;
 - C) в Італії;
 - D) США.

4. До специфічних рис банківської системи належать
 - A) динамічність системи;
 - B) закритість, саморегуляція системи;
 - C) дворівнева побудова та поглиблене централізоване регулювання руху банківських резервів;
 - D) правильна відповідь відсутня.

5. Банківська система України відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність" - це:
 - A) «сукупність різноманітних видів банків та банківських інститутів»;

В) «специфічна економічна та організаційно-правова структура, що забезпечує функціонування грошового ринку та економіки в цілому й включає сукупність різноманітних видів банків і банківських інститутів у їх взаємозв'язку, які існують в тій чи іншій країні в певний історичний період»;

С) сукупність усіх банків державної форми власності;

В) «Національний банк України та інші банки, а також філії іноземних банків, що створені і діють на території України відповідно до положень банківського законодавства».

Відповіді:

1	2	3	4	5

Практичне завдання до теми 2: Центральний банк у банківській системі країни

Мета: закріпити знання здобувачів про організаційно-правові основи функціонування НБУ та навчитись використовувати інструменти грошово-кредитної політики НБУ на практиці.

Питання для опитування:

1. Організаційно-правові основи функціонування Національного банку України
2. Функції й операції Національного банку України.
3. Грошово-кредитна політика НБУ
4. Особливості розвитку банківської системи США.
5. Банківська система Китаю.
6. Банківська система Швейцарії.
7. Банківська система Німеччини.

Практичне завдання

Завдання 1. Скласти баланс Центрального банку на підставі даних:

- банкноти та монети в обігу – 267,7 млн грн;
- державні цінні папери України – 252,2;

- депозити казначейства – 9,0 млн грн;
- позички, надані КБ – 0,2 млн грн;
- депозити КБ – 38,7 млн грн;
- нерухомість банку – 1,2 млн грн;
- капітал – 5,7 млн грн;
- монетарне золото – 17,1 млн грн;
- депозити іноземних держав – 0,6 млн грн;
- інші активи – 59,1 млн грн;
- інші пасиви – 8,1 млн грн.

Відповідь: _____

Завдання 2. Національний банк країни знизив облікову ставку з 18% до 15,5%. Комерційні банки, у свою чергу, знизили середню ставку за кредитами з 18% до 15%. Поясніть, як зміна облікової ставки впливає на ліквідність банківської системи. Визначте, які наслідки це може мати для інфляції та економічного зростання.

Відповідь: _____

Тестові завдання:

1. Перший центральний банк у світі було створено в:
- А) Англії;
- В) Франції;

- С) Швеції;
- Д) Німеччині.

2. Статутний капітал центрального банку якої країни є власністю приватних акціонерів?

- А) Німеччини;
- В) Франції;
- С) Японії;
- Д) Італії.

3. Основною функцією Національного банку України є:

- А) здійснення емісії банкнот і монет;
- В) забезпечення стабільності грошової одиниці;
- С) здійснення грошово-кредитної політики;
- Д) здійснення банківського регулювання й нагляду.

4. Що є основною функцією Національного банку України?

- А) забезпечення стабільності грошової одиниці;
- В) отримання прибутку;
- С) кредитування населення;
- Д) встановлення податків.

5. Який строк повноважень Голови Національного банку України?

- А) чотири роки;
- В) п'ять років;
- С) шість років;
- Д) сім років.

Відповіді:

1	2	3	4	5

Практичне завдання до теми 3: Організаційно-економічні основи діяльності банків

Мета: закріпити знання здобувачів про класифікацію

банківських операцій. Вивчити порядок створення та реєстрації банків в Україні, ліцензування банківської діяльності.

Питання для опитування:

1. Особливості функціонування сучасних банківських установ. Класифікація банківських операцій.
2. Види банків та їх об'єднань.
3. Порядок створення та реєстрації банків в Україні.
4. Організаційна структура та управління банком.

Практичне завдання

Завдання 1. Статутний (пайовий) капітал банку становить 15 млн грн і поділений на 950 звичайних та 100 привілейованих акцій. За привілейованими акціями встановлена річна дивідендна ставка у розмірі 25%. Прогнозований прибуток банку очікується на рівні 3 млн грн. Необхідно визначити прогнозований грошовий дохід акціонерів, враховуючи, що номінальна вартість усіх випущених акцій однакова.

Відповідь: _____

Завдання 2. Діяльність комерційного банку за 1 півріччя 2025 р. характеризується такими показниками:

- кошти суб'єктів господарювання – 12620,0 млн грн;
- вклади фізичних осіб – 13350,9 млн грн;
- міжбанківські кредити і депозити – 4858,3 млн грн;
- кредити, надані суб'єктам господарювання – 35748,5 млн грн;
- кредити, надані іншим банкам – 3355,8 млн грн;

- кошти бюджету та позабюджетних фондів – 2380,1 млн грн;

- кошти від НБУ – 963,0 млн грн;

- субординований борг – 715,3 млн грн;

- кредити, надані фізичним особам – 965,8 млн грн;

- вкладення у цінні папери – 2952,4 млн грн.

Згрупувати показники банківської діяльності на показники, які характеризують: пасивні операції, активні операції. Проаналізувати структуру активів і пасивів системи банків України.

Відповідь: _____

Тестові завдання:

1. Ощадно-капіталотворча функція банків полягає у:

А) залученні тимчасово вільних ресурсів суспільства та перетворенні їх у реально діючий капітал.

В) можливості заощаджувати на великих обсягах банківських операцій.

С) можливості створювати банківський капітал.

Д) немає правильної відповіді.

2. Мінімальна кількість учасників місцевого кооперативного банку складає:

А) 10 осіб;

В) 30 осіб;

С) 50 осіб;

Д) правильна відповідь відсутня.

3. За організаційно-правовою формою банки другого рівня в Україні поділяються на:

- A) універсальні і спеціалізовані;
- B) приватні та державні;
- C) ПАТ та кооперативні;
- D) оптові та роздрібні

4. Банк, що здійснює всі основні види банківських операцій, називається:

- A) спеціалізованим;
- B) спеціальним;
- C) універсальним;
- D) розрахунковим.

5. Банк з іноземним капіталом – це банк у якого хоча б одному нерезиденту належить:

- A) до 10% статутного капіталу;
- B) більше 50% статутного капіталу;
- C) 10% і більше статутного капіталу;
- D) правильна відповідь відсутня.

Відповіді:

1	2	3	4	5

Практичне завдання до теми 4: Пасивні операції банків по залученню та запозиченню коштів

Мета: закріпити знання здобувачів щодо поняття та класифікації ресурсів банку; навчитися розраховувати нормативи капіталу, нарахування відсотків за депозитами.

Питання для опитування:

1. Економічна характеристика ресурсів банку. Власний капітал банку та його формування.
2. Залучений капітал банку та його характеристика.
3. Запозичений капітал банку.

Практичне завдання

Завдання 1. Необхідно обчислити майбутню вартість капіталу підприємства за умови, що початкова сума інвестицій становить 256 тис. грн, термін розміщення — 2 роки, а відсоткова ставка банку дорівнює 18% річних.

Відповідь: _____

Завдання 2. Потрібно розрахувати рівень осідання коштів за умови, що залишок на початок місяця становив 5432,1 тис. грн, на кінець звітного періоду — 5543,2 тис. грн, а оборот за надходженнями дорівнював 240,5 тис. грн.

Відповідь: _____

Тестові завдання:

1. Як називається пряме або опосередковане володіння 10% і більше статутного капіталу банку?

- A) адекватність капіталу;
- B) істотна участь;
- C) монопольне володіння;
- D) немає правильної відповіді.

2. Які ресурси банку належать до власних?

- A) статутний капітал, резервний фонд, нерозподілений прибуток;
- B) депозити фізичних осіб;

- С) кредити від інших банків;
- Д) кошти клієнтів.

3. Який вид депозиту найменш стабільний для банку?

- А) до запитання;
- В) строковий;
- С) ощадний;
- Д) валютний.

4. Що є основною відмінністю запозичених ресурсів від залучених?

- А) вони отримуються на міжбанківському ринку;
- В) залучаються від фізичних осіб;
- С) є безоплатними;
- Д) не підлягають поверненню.

5. Мінімальне значення нормативу достатності регулятивного капіталу для банків на третьому і більше році діяльності становить:

- А) 9 % сукупної експозиції під ризиком;
- В) 15 % сукупної експозиції під ризиком;
- С) 12 % сукупної експозиції під ризиком;
- Д) 10 % сукупної експозиції під ризиком.

Відповіді:

1	2	3	4	5

Практичне завдання до теми 5: Активні операції комерційних банків. Кредитні операції

Мета: закріпити знання здобувачів щодо поняття банківського кредиту та його класифікації. Навчитись розраховувати відсотки різними методами за окремими видами кредитних операцій. Виховувати точність, уважність, акуратність при проведенні розрахунків, розвивати логічне мислення, виробляти вміння робити економічно обґрунтовані

ВИСНОВКИ.

Питання для опитування:

1. Сутність і класифікація активів банку.
2. Поняття банківського кредиту та його класифікація.
3. Кредитна угода та етапи процесу кредитування.
4. Ціна банківського кредиту.
5. Окремі види кредитних операцій банків.
6. Інвестиційні операції банків

Практичне завдання

Завдання 1. Позика в розмірі 27 тис. грн видана строком на 6 місяців під 22% річних. Необхідно визначити суму простих відсотків, нарахованих за цей період, а також величину нарошеного боргу наприкінці терміну кредитування.

Відповідь: _____

Завдання 2. Відсотки за позикою в сумі 1200 грн, наданою на 6 місяців, становлять 90 грн. Необхідно обчислити річну процентну ставку за умов нарахування простих відсотків.

Відповідь: _____

Тестові завдання:

1. Що таке банківський кредит?
 - A) надання банком коштів позичальнику на умовах повернення, строковості та платності;
 - B) безповоротна допомога банку клієнту;
 - C) інвестиція в акції;
 - D) гарантійна угода.

2. Іпотечний кредит – це:
 - A) кредит, що надається під заставу рухомого майна;
 - B) кредит, що надається на першу вимогу в зв'язку з відкритою кредитною лінією;
 - C) кредит, що надається під заставу нерухомого майна;
 - D) кредит, що надається рівними частинами на покриття поточних потреб.

3. Що означає термін «кредитоспроможність»?
 - A) здатність позичальника своєчасно погашати борги;
 - B) рівень прибутковості банку;
 - C) сума кредиту;
 - D) вид застави.

4. Що таке інвестиційна діяльність банку?
 - A) вкладення коштів у цінні папери, проекти з метою отримання прибутку;
 - B) надання споживчих позик;
 - C) розміщення депозитів;
 - D) збільшення резервів.

5. Хто встановлює розміри ставок за виданими кредитами комерційними банками:
 - A) Верховна Рада України;
 - B) Міністерство фінансів України;
 - C) комерційні банки самостійно;
 - D) позичальники, виходячи з своїх інтересів.

Відповіді:

1	2	3	4	5

Практичне завдання до теми 6: Поняття та система управління ліквідністю банків

Мета: закріпити знання здобувачів щодо розуміння про загальні принципи управління ліквідністю банку. Навчитись визначати ліквідну позицію банку. Виховувати точність, уважність, акуратність при проведенні розрахунків, розвивати логічне мислення, виробляти вміння робити економічно обгрунтовані висновки.

Питання для опитування:

1. Загальні принципи ліквідності банку.
2. Стратегії управління ліквідністю банку.
3. Методи оцінювання потреби в ліквідних коштах.
4. Визначення ліквідної позиції банку

Практичне завдання

Завдання 1. Банк має такі дані на звітну дату (тис. грн):

- кошти на коррахунку в НБУ — 25000;
- готівка в касі — 10000;
- кошти на коррахунках в інших банках — 15000;
- поточні зобов'язання перед клієнтами — 80000;

Розрахуйте коефіцієнт миттєвої ліквідності банку.

Відповідь: _____

Завдання 2. Банк А має тимчасовий дефіцит ліквідності в розмірі 100 млн грн. На міжбанківському ринку він може: отримати кредит «овернайт» під 15% річних або продати державні облігації з прибутковістю 14% річних і терміном погашення через 3 місяці. Який варіант вигідніший для банку в короткостроковій перспективі? Які ризики має кожне рішення?

Відповідь: _____

Тестові завдання:

1. Що є головною метою управління ліквідністю банку?
А) забезпечення балансу між активами і зобов'язаннями;
В) збільшення прибутку;
С) мінімізація витрат;
D) зростання капіталу.

2. Норматив ліквідності, який «установлює мінімально необхідний рівень стабільного фінансування, достатній для забезпечення фінансування діяльності банку на горизонті один рік» – це
А) коефіцієнт чистого стабільного фінансування (NSFR);
В) короткострокової ліквідності (H6);
С) коефіцієнт покриття ліквідністю (LCR);
D) немає правильної відповіді.

3. Нормативні значення коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) за всіма валютами (LCRBB) та в іноземній валюті (LCRIB) мають бути не менші ніж:
А) 80 %;
В) 90 %;
С) 100 %;

D) немає правильної відповіді.

4. В міжнародній банківській практиці найбільш ліквідною частиною активів банку вважається:

- A) споруда банку;
- B) кошти в касі банку;
- C) комп'ютерне обладнання банку;
- D) немає вірної відповіді.

5. Який показник характеризує запас ліквідності банку?

- A) співвідношення ліквідних активів до всіх активів;
- B) частку власного капіталу;
- C) суму кредитів;
- D) доходи від інвестицій.

Відповіді:

1	2	3	4	5

Практичне завдання до теми 7: Фінансовий аналіз та звітність діяльності комерційних банків

Завдання: закріпити знання здобувачів щодо розуміння суті та форм фінансової звітності банку. Навчитись здійснювати аналіз фінансового стану банків та ефективності діяльності комерційних банків. Виховувати точність, уважність, акуратність при проведенні розрахунків, розвивати логічне мислення, виробляти вміння робити економічно обґрунтовані висновки.

Питання для опитування:

1. Сутність та форми фінансової звітності банку.
2. Сутність фінансового аналізу діяльності комерційних банків.
3. Аналіз фінансового стану банків.
4. Аналіз ефективності діяльності комерційних банків.
5. Аналіз фінансових результатів діяльності банків.

Практичне завдання

Завдання 1. За підсумками року банк отримав такі дані (млн грн):

- чистий прибуток – 240
- активи середньорічні – 12000
- власний капітал середньорічний – 2000

Розрахуйте показники: рентабельність активів (ROA); рентабельність капіталу (ROE). Зробіть висновок про ефективність діяльності банку.

Відповідь: _____

Завдання 2. За підсумками року банк має:

- активи – 20 000 млн грн;
- власний капітал – 2 500 млн грн;
- прибуток – 300 млн грн;
- зобов'язання – 17 500 млн грн;
- процентні доходи – 1 800 млн грн;
- процентні витрати – 1 200 млн грн.

Розрахуйте: рентабельність активів (ROA); рентабельність капіталу (ROE); співвідношення капіталу до активів; чисту процентну маржу (NIM). Зробіть загальний висновок.

Відповідь: _____

Тестові завдання:

1. Який звіт відображає прибутки і збитки банку за звітний період?
A) звіт про фінансові результати;
B) звіт про власний капітал;
C) звіт про рух грошових коштів;
D) баланс (звіт про фінансовий стан).
2. Якісна характеристика фінансової інформації, що означає здатність інформації впливати на рішення, що приймаються, це -
A) зрозумілість;
B) достовірність;
C) порівнянність;
D) релевантність.
3. Якісна характеристика фінансової інформації, що означає відсутність у ній помилок, які можуть впливати на рішення користувачів звітності, це -
A) зрозумілість;
B) достовірність;
C) порівнянність;
D) релевантність.
4. Залежно від мети і характеру аналізу розрізняють такі його види:
A) внутрішній і зовнішній;
B) суцільний і вибірковий;
C) повний і тематичний;
D) попередній, перспективний, оперативний.
5. Показник ефективності використання капіталу, який розраховується як відношення чистого прибутку до балансового капіталу, це -
A) ROA;
B) ROE;
C) Чистий спред;
D) ЧПМ.

Відповіді:

1	2	3	4	5

Практичне завдання до теми 8: Сучасний інструментарій аналізу банків

Мета: закріпити знання здобувачів щодо розуміння стратегій та моделей управління активами і пасивами банку. Навчитись розраховувати показник GAP як індикатор чутливості балансу. Виховувати точність, уважність, акуратність при проведенні розрахунків, розвивати логічне мислення, виробляти вміння робити економічно обґрунтовані висновки.

Питання для опитування:

1. Необхідність і суть управління активами і пасивами банку. Підходи до управління активами та пасивами.
2. Методи управління пасивами банків.
3. Особливості управління активами банків.

Практичне завдання

Завдання 1. Керівництву банку поставлено мету підвищити рентабельність власного капіталу (ROE) до рівня 13%. При цьому загальна вартість активів становить 16 000 тис. грн, а обсяг капіталу — 2 700 тис. грн. Заплановані операційні витрати складають 50 тис. грн. Необхідно визначити величину процентного доходу, що забезпечить досягнення запланованого рівня прибутковості капіталу.

Відповідь: _____

Завдання 2. Клієнт уклав з банком угоду щодо опціону GAP на умовну суму 400 млн дол. США строком на один рік, базовим показником якого є тримісячна ставка LIBOR. За умовами контракту встановлено граничний рівень ставки GAP у розмірі 15,0%. Перегляд ставок і проведення розрахунків здійснюються кожні три місяці. Найближча дата перегляду — 01.04, наступна — 01.07; ці дати збігаються з графіком перегляду ставок за кредитом, отриманим клієнтом від іншої сторони. Потрібно визначити суму виплати, яку банк має здійснити на користь клієнта, якщо на 01.04 тримісячна ставка LIBOR становила 11,5%.

Відповідь: _____

Тестові завдання:

1. Яка основна мета комплексного управління активами і пасивами банку?
 - A) мінімізація обсягів залучених ресурсів;
 - B) скоординоване управління для максимізації різниці між доходами і витратами;
 - C) зменшення власного капіталу банку;
 - D) переважне використання пасивних операцій.
2. Яка стратегія передбачає узгодження термінів і обсягів активів і пасивів для стабілізації прибутку?
 - A) трансформаційна;
 - B) спекулятивна;
 - C) стратегія мінімізації ризиків (збалансована);
 - D) неефективна.

3. Що таке геп (GAP) у контексті управління активами і пасивами?

- A) відношення власного капіталу до активів;
- B) різниця між активами та пасивами, чутливими до зміни процентної ставки;
- C) середній термін погашення портфеля;
- D) норма обов'язкових резервів.

4. Завершіть правило управління гепом: якщо геп додатний, то при зростанні ставок маржа банку:

- A) зменшиться;
- B) залишається незмінною;
- C) зросте;
- D) стане нульовою.

5. Яка з наведених дій відноситься до методів управління пов'язаних з позабалансовими операціями?

- A) управління гепом;
- B) імунізація;
- C) хеджування за допомогою деривативів;
- D) декомпозиційний аналіз.

Відповіді:

1	2	3	4	5

Практичне завдання до теми 9: Регулювання, нагляд і контроль банківської діяльності

Мета: закріпити знання здобувачів щодо розуміння основ регулювання, нагляду та контролю банківської діяльності. Навчитись розраховувати економічні нормативи регулювання діяльності комерційних банків. Виховувати точність, уважність, акуратність при проведенні розрахунків, розвивати логічне мислення, виробляти вміння робити економічно обґрунтовані висновки.

Питання для опитування:

1. Суть, функції та форми банківського регулювання.
2. Банківський нагляд: суть, основні завдання, види та функції.
3. Стандарти базельського комітету з питань банківського нагляду.
4. Фінансовий механізм державного регулювання банківської діяльності в Україні.

Практичне завдання

Завдання 1. НБУ під час щомісячного дистанційного моніторингу виявив, що банк систематично занижує дані про обсяг проблемних кредитів у звітності. До якого виду банківського нагляду належить така перевірка? Які дії може застосувати НБУ?

Відповідь: _____

Завдання 2. Після аудиторської перевірки виявлено, що регулятивний капітал банку зменшився з 2 000 до 1 400 млн грн. Активи, зважені на ризик, — 16 000 млн грн. Норматив Н2 — не менше 10%. Визначте, чи дотримано норматив? Які дії має право вжити НБУ?

Відповідь: _____

Тестові завдання:

1. Що є основною метою державного регулювання банківської діяльності?
 - A) отримання прибутку державою;
 - B) забезпечення стабільності банківської системи та захист інтересів вкладників;
 - C) збільшення податкових надходжень;
 - D) підвищення курсу національної валюти.

2. Хто є головним органом банківського нагляду в Україні?
 - A) Верховна Рада України;
 - B) Міністерство фінансів України;
 - C) Національний банк України;
 - D) Фонд гарантування вкладів.

3. Що входить до адміністративних методів регулювання банківської діяльності?
 - A) установа облікової ставки;
 - B) видача ліцензій, проведення перевірок, санкції;
 - C) формування грошово-кредитної політики;
 - D) випуск державних цінних паперів.

4. Які два основних види банківського нагляду здійснює НБУ?
 - A) фінансовий і податковий;
 - B) попередній і поточний;
 - C) безвиїзний (дистанційний) та інспекційний (виїзний);
 - D) операційний і стратегічний.

5. Яка міжнародна організація розробляє стандарти банківського нагляду?
 - A) МВФ;
 - B) Світовий банк;
 - C) Базельський комітет з питань банківського нагляду;
 - D) ЄБРР.

Відповіді:

1	2	3	4	5

Практичне завдання до теми 10: Основи банківського маркетингу

Мета: закріпити знання здобувачів щодо розуміння економічної сутності банківського маркетингу. Вивчити особливості цінової, збутової та комунікаційної політики банку.

Питання для опитування:

1. Економічна сутність банківського маркетингу.
2. Еволюція банківського маркетингу.
3. Маркетингова система інформації та формування стратегії банківського маркетингу.
4. Збут банківського продукту та сегментація цільових ринків
5. Цінова та комунікаційна політика.

Практичне завдання

Завдання 1. Банк розробляє новий строковий депозит. Передбачено такі умови:

- середня ставка за конкурентами — 11% річних;
- планується залучити 50 млн грн;
- витрати банку на обслуговування депозитів — 1% річних;
- цільовий прибуток банку — 2% річних.

Визначте мінімальну ставку, яку може встановити банк для досягнення запланованої рентабельності.

Відповідь: _____

Завдання 2. Банк планує продаж нових кредитних карток. Прогноз ринку — 10 000 потенційних клієнтів. Очікуваний коефіцієнт конверсії реклами — 6%. Середній прибуток від однієї картки — 500 грн. Розрахуйте очікувану кількість клієнтів. Визначте очікуваний прибуток.

Відповідь: _____

Тестові завдання:

1. Що є суттю банківського маркетингу?
 - A) управління лише депозитними ставками;
 - B) комплекс дій щодо вивчення ринку та задоволення потреб клієнтів банківськими продуктами;
 - C) виключно реклама банківських послуг;
 - D) контроль операцій каси.
2. Яка організаційна структура маркетингової служби є типовою для банку?
 - A) лінійно-функціональна з окремими підрозділами досліджень, PR та продажів;
 - B) тільки радники зовні банку;
 - C) відсутність структурних підрозділів;
 - D) єдина особа, що виконує всі функції.
3. Що таке сегментування ринку в банківському маркетингу?
 - A) процес об'єднання всіх клієнтів в одну групу;

- В) розподіл ринку на однорідні групи споживачів за потребами та характеристиками;
- С) збільшення кількості відділень;
- Д) визначення тарифів.

4. Який з наведених інструментів відноситься до комплексу просування банківських продуктів?

- А) лише роздрібні кредити;
- В) реклама, PR, прямий маркетинг, інтернет-просування;
- С) тільки внутрішній аудит;
- Д) контроль готівки.

5. Яка мета програм лояльності банку?

- А) збільшити витрати клієнтів;
- В) залучити і утримати клієнтів шляхом бонусів, знижок та привілеїв;
- С) зменшити обсяг депозитів;
- Д) знищити конкуренцію.

Відповіді:

1	2	3	4	5

Практичне завдання до теми 11: Банківський менеджмент

Мета: закріпити знання здобувачів щодо розуміння основ банківського менеджменту. Вивчити процес управління інформаційними технологіями та організації ефективних систем безпеки захисту інформації.

Питання для опитування:

1. Основи банківського менеджменту.
2. Банківський менеджмент за спрямуванням управлінських рішень.
3. Організація контролю банківської діяльності.
4. Процес управління інформаційними технологіями та організація ефективних систем безпеки захисту інформації.

Практичне завдання

Завдання 1. Чистий процентний дохід банку за рік становить 120 млн грн, непроцентні доходи — 40 млн грн, операційні витрати — 90 млн грн, податок на прибуток — 18%. Розрахуйте чистий прибуток банку. Визначте рівень рентабельності активів, якщо загальна сума активів становить 2 млрд грн. Зробіть висновок про ефективність управління прибутковістю банку.

Відповідь: _____

Завдання 2. У банку працює 120 співробітників. Річні витрати на персонал — 36 млн грн. Продуктивність праці вимірюється через відношення операційного доходу (180 млн грн) до кількості працівників. Визначте показник продуктивності праці. Якщо банк планує підвищити ефективність персоналу на 15%, визначте цільовий рівень операційного доходу. Запропонуйте управлінські заходи для досягнення цього рівня.

Відповідь: _____

Тестові завдання:

1. Що таке банківський менеджмент?
A) управління державним бюджетом;
B) система управління діяльністю банку з метою досягнення його стратегічних цілей;
C) контроль касових операцій;
D) лише планування доходів.
2. Яка головна мета банківського менеджменту?
A) збільшення кількості відділень;
B) забезпечення ефективності діяльності банку та підвищення його конкурентоспроможності;
C) зниження капіталу;
D) мінімізація обсягів послуг.
3. Який із наведених елементів не належить до функцій банківського менеджменту?
A) планування;
B) організація;
C) інспекція;
D) контроль.
4. Що є предметом банківського менеджменту?
A) грошові потоки між державами;
B) відносини, що виникають у процесі управління діяльністю банку;
C) тільки маркетингові процеси;
D) лише кадрові питання.
5. Який тип організаційної структури управління є найпоширенішим у банках?
A) лінійна;
B) лінійно-функціональна;
C) проєктна;
D) матрична.

Відповіді:

1	2	3	4	5

Практичне завдання до теми 12: Фінансовий моніторинг банківської діяльності

Мета: закріпити знання здобувачів щодо розуміння основ банківського менеджменту. Вивчити процес управління інформаційними технологіями та організації ефективних систем безпеки захисту інформації.

Питання для опитування:

1. Поняття та структура функціонування системи фінансового моніторингу. Суб'єкти первинного та державного фінансового моніторингу.

2. Сутність та засоби легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом та відмивання грошей.

3. Міжнародне регулювання боротьби з відмиванням грошей.

4. Фінансова безпека банківського сектору.

Практичне завдання

Завдання 1. До банку звернувся клієнт — фізична особа, який за останній тиждень тричі вносив готівкою суми по 145000 грн на свій рахунок, а потім перерахував ці кошти на рахунок компанії-нерезидента. Визначте, чи підлягають ці операції фінансовому моніторингу. До якої категорії ризику можна віднести клієнта?

Відповідь: _____

Завдання 2. Банк зафіксував платіж юридичної особи на суму 510000 грн за постачання обладнання, що здійснюється з рахунку компанії, відкритого лише два дні тому. Визначте, чи підлягає операція обов'язковому фінансовому моніторингу. Які критерії (ознаки) викликають підозру? Які звітні дії має здійснити банк перед Держфінмоніторингом?

Відповідь: _____

Тестові завдання:

1. Виберіть суб'єкта первинного фінансового моніторингу:
А) оператори платіжних систем;
В) Національний банк України;
С) Міністерство юстиції України;
D) Міністерство цифрової трансформації України.

2. Виберіть суб'єктів первинного фінансового моніторингу:
А) банківські установи, страхові компанії (перестраховики), страхові (перестрахові) брокери, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові установи;
В) товарні і інші біржі, що проводять фінансові операції з товарами та професійні учасники фондового ринку;
С) оператори поштового зв'язку;
D) усі відповіді правильні.

3. Виберіть суб'єкта/ів державного фінансового моніторингу:
А) банківські установи, страхові компанії (перестраховики), страхові (перестрахові) брокери, кредитні спілки, ломбарди та інші фінансові установи;

- В) товарні й інші біржі, що проводять фінансові операції з товарами та професійні учасники фондового ринку;
 С) оператори поштового зв'язку;
 D) Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку.

4. Хто є спеціально уповноваженим центральним органом у сфері фінансового моніторингу в Україні?

- A) Міністерство фінансів України;
 B) Державна служба фінансового моніторингу України;
 C) Рахункова палата;
 D) Державна податкова служба.

5. Стадія відмивання брудних грошей, суть якої полягає у відокремленні нелегальних доходів від їх джерел шляхом формування запутаного ланцюга фінансових операцій з метою приховати слід цих доходів, називається:

- A) розміщення;
 B) розшарування;
 C) інтеграція;
 D) немає правильної відповіді.

Відповіді:

1	2	3	4	5

Практичне завдання до теми 13: Цифровізація та інклюзія в банківській справі

Мета: закріпити знання здобувачів щодо розуміння сутності поняття «фінансової інклюзії» у системі інклюзивного зростання. Засвоїти Fin Tech інновації у забезпеченні фінансової інклюзії банками України.

Питання для опитування:

1. Місце фінансової інклюзії у стратегії Національного банку України.

2. Fin Tech інновації у забезпеченні фінансової інклюзії банками України. Особливості функціонування сучасних банківських установ.

3. Фінансова грамотність: основи та правила поводження з грошима.

4. Цифровізація процесів у банківській сфері.

Практичне завдання

Завдання 1. У регіоні з населенням 250 тис. осіб лише 35% мають банківські рахунки. Банк планує відкрити 5 міні-відділень і впровадити мобільний банкінг. Очікується, що частка клієнтів із рахунками зросте до 60%. Розрахуйте кількість нових клієнтів, які отримають доступ до банківських послуг. Поясніть, як цифрові рішення сприяють зменшенню фінансової ізоляції населення. Визначте основні бар'єри фінансової інклюзії в малих громадах.

Відповідь: _____

Завдання 2. Банк «ФінТех+» запровадив систему скорингу на основі штучного інтелекту, яка скоротила час ухвалення рішення про кредит із 2 днів до 20 хвилин. Поясніть, як використання AI впливає на ефективність банківських операцій. Визначте, які ризики пов'язані з автоматизованим кредитним скорингом. Запропонуйте шляхи забезпечення прозорості та етичності таких алгоритмів.

Відповідь: _____

Тестові завдання:

1. Який міжнародний проєкт проводив дослідження фінансової грамотності в Україні у 2021 році?
- A) Проєкт USAID «Трансформація фінансового сектору»
B) Програма Erasmus+
C) ПРООН
D) Світовий банк
2. Які три складові формують фінансову інклюзію?
- A) фінансова грамотність, доступність, захист прав споживачів
B) кредитування, оподаткування, банківський контроль
C) діджиталізація, валютний курс, інфляція
D) капіталізація, фінансові інвестиції, аудит
3. Рівний доступ та використання фінансових продуктів і послуг, це -
- A) фінансова грамотність;
B) фінансова інклюзія;
C) механізм захисту прав споживачів фінансових послуг
D) немає правильної відповіді
4. Яка вікова група має найнижчий рівень фінансової грамотності?
- A) 18–24 роки
B) 25–34 роки
C) 45–59 років
D) 60 і старше
5. Що означає поняття «RegTech»?
- A) використання технологій для управління регуляторними процесами;
B) технології банківського аудиту;
C) розробка мобільних додатків;
D) аналіз біржових коливань.

Відповіді:

1	2	3	4	5

Навчальне видання

БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

Методичні рекомендації
для практичних занять

Укладачі:

МАРИЧ Максим Григорович

ФЕДИШИН Майя Пилипівна

Літературне редагування **О.В. Колодій**

Підписано до друку 13.02.2026. Формат 60x84/16
Електронне видання.

Ум.-друк. арк. 2,2. Обл.-вид. арк. 2,4.

Зам. Н-009.

Видавництво та друкарня Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

58002, Чернівці, вул. Коцюбинського, 2

e-mail: ruta@chnu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №891 від 08.04.2002 р.